

Prva službena svjedočanstva o tome što se točno dogodilo na Širokom Brijegu

IZJAVA*

► Piše: dr. fra Bonicije Rupčić

Ja potpisani bio sam tajnik Hercegovačke franjevačke Provincije od godine 1943. – 1949. Doživio sam svršetak rata u Mostaru i bio svjedok svega što je konac rata donio u Hercegovini sa sobom. Po svojoj službenoj dužnosti kao tajnik Provincije morao sam voditi računa o sodbini franjevaca u Hercegovini.

Pri koncu rata stradali su mnogi franjevci u Hercegovini.

Bio sam očeviđac kad je 14. veljače 1945. iz samostana u Mostaru bio odveden provincijal dr Leo Petrović, gvardijan o. fra Grgo Vasilij i 5 drugih svećenika. Bili su ubijeni iste večeri, kad su odvedeni, bez ikakva suđenja. O njima nismo primili nikad nikakve službene obavijesti od nadležnih organa, iako smo se više puta za to interesirali.

Točno sedmicu dana prije stradanja mostarskih frataru stradali su fratri na Širokom Brijegu. To je bilo onog dana kad je narodnooslobodilačka vojska zauzela Široki Brijeg. Svi fratri koji su tada zatečeni u samostanu bili su pogubljeni.

Pogibija širokobrijeških fratra brzo se pročula nadaleko. Tomu su mnogo pridonijeli radio i dnevna štampa. Narodne vlasti upotrijebile su sva pomoćna sredstva da dokažu kako su fratri na Širokom Brijegu stradali što su se borili s puškom u ruci protiv narodnooslobodilačke vojske prigodom zauzimanja Širokoga Brijega i borili se na strani okupatora.

Kada je osvojen Široki Brijeg, u samostanu na Širokom Brijegu na-

lazilo se preko 100 civilnih osoba, što naših đaka što seljaka i njihovih susjeda, koji su se bili sklonuli u samostan za vrijeme posljednjih borbi za Široki Brijeg. Od njih nitko nije stradao. Stradali su samo fratri.

Potpisani je ispitao mnoge od tih osoba, prvo usmeno, a kasnije neke i pismeno, da sazna istinu i da li su fratri uistinu pucali, borili se protiv narodnooslobodilačke vojske. Pismeno je saslušao 12 ili 13 osoba koje su rečenoga dana bile na Širokom

Brijegu. Taj posao sam obavio u drugoj polovici godine 1945. Pojedine osobe sam saslušavao kad sam koju mogao dobiti za razgovor. Svi su ti svjedoci, bez ijedne iznimke, pod zakletvom izjavili, da nijedan fratar na Širokom Brijegu nije pucao na narodnooslobodilačku vojsku niti se borio protiv nje. Svi se slažu da su fratri u samostanu mirno čekali partizane i konac rata. Da se netko od njih osjećao krivim za nešto, sigurno ne bi tu ostao. Na vrijeme bi se sklonio na sigurnije mjesto.

Prigodom premetačine u tajništvu i u arhivu Provincije od strane organa OZNE odneseni su ti zapisnici. Neke od ispitanih svjedoka kao Božidara Martinca i Antu Brkića pritvorila je OZNA u Mostaru i nastojala ih je privoljeti da opozovu što su pismeno izjavili. Htjela je i to

postići od njih da izjave da sam ih ja moralno prisilio da izjave ono što su izjavili. Kad nije mogla postići što je željela, OZNA im je zaprijetila da ne smiju nikomu kazati da ih je ona ispitivala i o čemu je bio govor. Ipak su mi oba sve rekli. Nakon toga bio sam oprezniji u tom da svjedočke ne

bih dovodio u opasnost da stradaju zbog svojih izjava.

Negdje u 11. mjesecu, ako se dobro sjećam, došli su u samostan tri organa OZNE i tražila razjašnjenje od mene zašto sam provodio i zašto

provodim istragu o držanju i stradanju frataru na Širokom Brijegu prigodom zauzimanja mesta od strane partizana. Ja sam naime uz neke druge svećenike navedene osobe ispitivao, zapisnik vodio i potpisivao. Na njihov upit dao sam im slijedeći odgovor: »Ubijeni fratri na Širokom Brijegu su naša braća. Oni su mrtvi. Kako sami ne mogu govoriti, mi smo kao njihova braća dužni da ih branimo, ako se ustanovi da su nevini stradali. To pravda i ljubav traži od nas. A i povijest će tražiti. Ako se pak ustanovi da su se borili s puškom u ruci i da su pucali, mi ćemo biti prvi koji ćemo ih osuditi.« Na koncu sam im rekao, da je to bio jedini razlog zašto sam provodio istragu. A kad su me oni na to upitali, zar ja ne vjerujem pojedinim našim rukovodicima, što oni o tome vele, i dnevnoj

OZNA odnosi prikupljena svjedočanstva. Svjedoke utamničuje i straši. Fra Bonicije o svemu hrabro svjedoči.

* Tekst je prijepis izvornog dokumenta.

- 2 -

ih je privoljeti da opozovu što su pismeno izjavili. Htjela je i to postići od njih da izjave da sam ih ja moralno prisilio da izjave ono što su izjavili. Kad nije mogla postići što je željela, OZNA im je zaprijetila da ne smiju nikomu kazati da ih je ona ispitivala i o čemu je bio govor. Ipak su mi oba sve rekli. Nakon toga bio sam oprezniji u tom da svjedoče ne bih dovodio u opasnost da stradaju zbog svojih izjava. Negdje u 11. mjesecu, ako se dobro sjećam, došli su u samostan tri organa OZNE i tražila razjašnjenje od mene zašto sam provodio i zašto provodim istragu o držanju i stradanju frata na Širokom Brijegu pri-godom zauzimanja mesta od strane partizana. Ja sam naime ~~uz~~ neke druge svećenike navedene osobe ispitivao, zapisnik vodio i potpisivao. Na njihov upit dao sam im slijedeći odgovor: "Ubijeni fratri na Širokom Brijegu su naša braća. Oni su mrtvi. Kako sami ne mogu govoriti, mi smo kao njihova braća dužni da ih branimo, ako se ustanovi da su nevini stradali. To pravda i ljubav traži od nas. A i povijest će tražiti. Ako se pak ustanovi da su se borili s puškom u ruci i da su pucali, mi ćemo biti prvi koji ćemo ih osuditi." Na koncu sam im rekao, da je to bio jedini razlog zašto sam provodio istragu. A kad su me oni na to upitali, zar ja ne vjerujem pojedinim našim rukovodiocima, što oni o tome vele, i dnevnoj štampi, ja sam odgovorio: "Ja vjerujem samo istini".

Svi fratri na Širokom Brijegu bili su ubijeni. Među njima bilo je nekoliko staraca. Fra Marko Barbarić, starac od 80 godina, bio je odavno teški bolesnik i stalno je ležao u postelji. Bio je tako slab, da mu je bila potrebna stalna pomoć drugih. Ni kašike nije mogao držati u ruci od slabosti.

Spomenuta tri organa OZNE odnijeli su zapisnike ispitanih i obećali da će ih vratiti kad ih pregledaju. Obećanje nisu izvršili i zapisnike nisu vratili.

Za gornje potpisani snosi svu moralnu odgovornost.

Mostar, 13. kolovoza 1971.

Dr fra B. Rupčić

ARCHIVUM HERCEGOVINENSIS PROVINCIAE FRANCISCANAЕ

CONCORDAT CUM ORIGINALI

štampi, ja sam odgovorio: »Ja vjerujem samo istini«.

Svi fratri na Širokom Brijegu bili su ubijeni. Među njima bilo je nekoliko staraca. Fra Marko Barbarić, starac od 80 godina, bio je odavno

teški bolesnik i stalno je ležao u postelji. Bio je tako slab, da mu je bila potrebna stalna pomoć drugih. Ni kašike nije mogao držati u ruci od slabosti.

Spomenuta tri organa OZNE od-

nijeli su zapisnike ispitanih i obećali da će ih vratiti kad ih pregledaju. Obećanje nisu izvršili i zapisnike nisu vratili. Za gornje potpisani snosi svu moralnu odgovornost.

Mostar, 13. kolovoza 1971.

Dekret pape Urbana VIII.

U skladu s dekretom pape Urbana VIII. i uredbom II. vat. sabora izjavljujemo da ne želimo preteći sud Crkve kome se potpuno podvrgavamo. Riječi »mučenik«, »mučeništvo«, »čudesa« i slično imaju u ovom glasilu samo vrijednost ljudskog svjedočenja.

STOPAMA POBIJENIH

glasilo Vicepostulature postupka mučeništva
»Fra Leo Petrović i 65 subraće«,
V., 2 (9), Široki Brijeg, 2012.

Glavni i odgovorni urednik:
fra Miljenko Stojić, vicepostulator

Lektura i korektura:
Zdenka Leženić

Adresa:
BiH: Kard. Stepinca 14
88220 Široki Brijeg
HR: Franjevačka 14, p. p. 2
20350 Metković

Veza:
tel.: (039) 700-325
faks: (039) 700-326
e-pošta: mostar@pobijeni.info
internet: www.pobijeni.info

Grafički prijelom i tisk:
FRAM-ZIRAL, Mostar

Glasilo izlazi polugodišnje:
siječanj i srpanj

Cijena pojedinog primjera:
3 KM; 12 KN; 3 EUR; 5 USD

Godišnja pretplata (s poštarinom):
BiH 7,5 KM, RH 33 KN, EU 6 EUR,
SAD i Kanada 10 USD

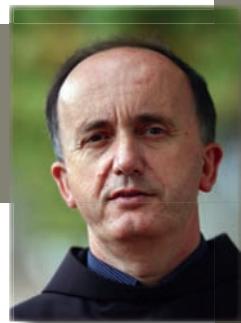
Zastupništvo, distribucija, pretplate
Ihtis, Zrinskih i Frankopana 22,
88000 Mostar; mob.: 063-837-002;
e-adresa: udrugaihtis@gmail.com

Računi za preplate:
BiH (Ihtis Mostar): ProCredit Bank
d.d. Sarajevo, poslovница Mostar –
1941053316700142
HR (Tihomir Čule): ZaBa, poslovница
Metković – 2360000-3610872394
INOZEMSTVO: IBAN: BA39 1941
0533 1670 1209; SWIFT CODE:
MEBBABA22

ISSN: 1840-3808

RIJEČ UREDNIKA

fra Miljenko Stojić

Dragi čitatelji!

Opet nam nedostaje stranica da bismo u ovo glasilo stavili sve ono što smo pripremili. Ali to je i dobro jer potvrđuje da govor o ubojstvu 66 hercegovačkih franjevaca kao i o drugim komunističkim zločinima učinjenima tijekom Drugog svjetskog rata i porača nije stao. Potrebno je konačno doći do istine o tom vremenu da bismo se kao društvo sazdrano na demokratskim temeljima mogli okrenuti sadašnjosti ovakvoj kakva već jest. A kao kršćani još jedanput ćemo spoznati snagu izreke iz prvih kršćanskih dana da je krv mučenika sjeme novih kršćana.

Svi smo se tih događaja i te kako sjećali 25. i 26. travnja ove godine u Zagrebu na Međunarodnom znanstvenom simpoziju »Hrvatski mučenici i žrtve iz vremena komunističke vladavine«. Pripredila ga je Komisija HBK i BK BiH za hrvatski martirologij. Vicepostulatura je imala čast da je od samog početka sudjelovala u radu Komisije i sukladno tome u pripremanju simpozija. Najprije su stručnjaci progovorili o naravi i biti komunizma kao zločinačkoj ideologiji. Nakon toga predstavnici pojedinih biskupija i redovničkih zajednica prikazali su kako se ta ideologija obrušila na njihove članove. Budući da su u posljednje vrijeme niznule različite postulature i vicepostulature, bilo je potrebno da i one iznesu tijek i plodove svoga rada. Naravno da je simpozij urođio i određenim zaključcima, ali o tome je malo opširnije rečeno u glasilu

pa ne ćemo sada to spominjati. Važno je samo istaknuti činjenicu da konačno najviša crkvena razina ustrojstveno staje iza pronalaženja mučenika, a ujedno i žrtava koje je zločinački komunistički sustav ostavio iza sebe na području gdje živi Crkva u Hrvata.

Hvala Bogu, Vicepostulatura se približava trenutku kada će mjesnom biskupu don Ratku Periću moći podnijeti sve što je potrebno pa da se i službeno otpočne s postupkom mučeništva naše pobijene braće. Ponovno pozivamo sve one koji mogu nešto posvjedočiti ili znaju za svjedoke te imaju neke dokumente da nam to što prije jave. Stvar je to sviju nas, a Vicepostulatura samo ima zadatak bliže se o svemu brinuti. Samo će kršćanska svijest i jedinstvo spasiti ovaj svijet, a ne nekakav novi svjetski poredak.

Drago mi je da lijepo napreduje i rad povjerenstava za uređivanje i obilježavanje grobišta iz Drugog svjetskog rata i porača na području pojedinih općina. Krenuli su i oni u Čitluku, na čemu im čestitam. Po drugi put, najprije je to bilo u Neumu, jedno povjerenstvo na dostojan način pokapa pronađene. Dogodit će se to 29. srpnja na Širokom Brijegu kada ćete već imati u rukama ovo glasilo. O svemu ćemo podrobnije pisati u sljedećem broju.

Istina čeka da ju otkrijemo. Nemojmo se bojati i pustimo ju u svoj život.

Mir i dobro!

IZ SADRŽAJA

Iz ljetopisa	4	Glas o znakovima	38
Podsjetnik	15	Pobijeni	40
Povjerenstva	25	Odjek u umjetnosti	50
Stratišta	27	Razgovor	52
Istraživanja	30	Iz Vicepostulature	58
		Glas o mučeništvu	36